

ע"פ 4791/20 - מדינת ישראל נגד רואד טאלב, יניר טאלב, חמודי טאלב

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליימ

ע"פ 4791/20

ע"פ 5046/20

ע"פ 5129/20

לפני:

כבוד השופט נ' סולברג

כבוד השופט ג' קרא

כבוד השופט א' שטיין

מדינת ישראל

המערער בע"פ 4791/20

והמשיבה בע"פ 5046/20 ובע"פ

5129/20:

נגד

רואד טאלב

יניר טאלב

חמודי טאלב

המשיב בע"פ 4791/20:

המשיב בע"פ 4791/20

והמערער בע"פ 5046/20:

המשיב בע"פ 4791/20

והמערער בע"פ 5129/20:

ערעורים על פסקי הדין שניתנו על ידי בית המשפט
המחוזי חיפה בת"פ 19-09-23108 מיום 24.6.2020
(השופט ד' פיש) ובת"פ 19-09-23209 מיום
26.5.2020 (השופטת ר' פוקס)

כ"ב בחשון התשפ"א (9.11.2020)

תאריך הישיבה:

בשם המערער בע"פ 4791/20 עו"ד נגה בן סידי
והמשיבה בע"פ 5046/20 ובע"פ
5129/20:

בשם המשיב בע"פ 4791/20: עו"ד רומן קלוגרמן

עמוד 1

בשם המשיב בע"פ 4791/20
והמערער בע"פ 5046/20
בשם המשיב בע"פ 4791/20
והמערער בע"פ 5129/20
עו"ד מוטי לוי
עו"ד יניב אביטן

בשם שירות המבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס
פסק-דין

השופט א' שטיין:

הערעורים

1. חיצו הביקורת של שלושת הערעורים דכאן מופנים אל התוצאות אליהן הגיע בית המשפט המחוזי חיפה בפסקי הדין שניתנו בת"פ 23108-09-19 (השופט ד' פיש) ובת"פ 23209-09-19 (השופט ר' פוקס) ביום 24.6.2020 וביום 26.5.2020, בהתאמה. המערער בע"פ 5046/20, יניב טאלב (להלן: יניב), מערער על הרשעתו בשוד בנסיבות מחמירות ובגרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות ועל חומרתו של עונש המאסר שהושת עליו לריצוי מאחורי סורג וברית. המערער בע"פ 5129/20, חמודי טאלב (להלן: חמודי), אחיו של יניב, אף הוא מערער על הרשעתו בשוד בנסיבות מחמירות ובגרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות ועל חומרתו של עונש המאסר שהושת עליו לריצוי בין כותלי הכלא. בערעוריהם של שני אלו מבוקש מאתנו כי נשנה את הכרעת הדין או, למצער, את גזר הדין בת"פ (מחוזי חיפה) 23108-09-19. המערער בע"פ 4791/20 (להלן: המדינה) מלינה על קולת העונשים אשר הוטלו בפסקי הדין קמא על יניב, על חמודי ועל אחיהם רואד טאלב (להלן: רואד), שעניינו נדון בנפרד בגדרו של ת"פ (מחוזי חיפה) 23209-09-19.

2. לאחר שמצאם אשמים כמי שביצעו, בצוותא חדא, שוד בנסיבות מחמירות ומעשה של גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, עבירות לפי סעיפים 402(ב), 333 ו-335(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק), בצירוף סעיף 29 לחוק, השית בית משפט קמא על יניב ועל חמודי 30 חודשי מאסר לריצוי בפועל, לצד העונשים הנלווים, שכוללים פיצוי לנפגע העבירה, ושעליהם איש אינו מערער. רואד נדון, לצד העונשים הנלווים ופיצוי לנפגע העבירה, ל-24 חודשי מאסר בפועל וכן להפעלה מצטברת של 6 חודשי מאסר מותנה - כך שגם הוא נשלח לכלא לתקופה של 30 חודשים.

לטענת המדינה, עונשי מאסר אלו הם עונשים קלים במידה בלתי ראויה בהתחשב בחומרת העבירות בהן הורשעו שלושת האחים, ובנסיבות ביצוען. המדינה סבורה כי היה על בית המשפט המחוזי להטיל על כל אחד האחים מאסר בפועל לתקופה ממושכת הרבה יותר - וזאת, מטעמי גמול והרתעה כאחד.

עובדות שאינן במחלוקת

3. על מסכת העובדות דלהלן אין עוררין:

בלילה שבין 16.8.2019 לבין 17.8.2019, בילו שלושת האחים יחדיו כשהבילוי כלל שתיית אלכוהול. ביום 17.8.2019, בסביבות השעה 3:30 בבוקר, עלו האחים למונית הנהוגה בידי גאבי נייעמה, בן-62 (להלן: הנהג) וביקשו להסיעם ליעדם, אשר שונה במהלך הנסיעה. השלושה סיכמו עם הנהג כי מחיר הנסיעה יהיה ₪40. רואד התיישב במושב לצד הנהג, ואילו ינר וחמודי התיישבו במושב האחורי. בהגיעם ליעד המוסכם, ביקש הנהג את התשלום המגיע לו. בתגובה, החל רואד להכות את הנהג בפניו באמצעות אגרופים, תוך שהוא דורש ממנו "תוציא את הכסף". כפועל יוצא של מעשה התקיפה, נטלו האחים את ארנקו של הנהג אשר הכיל ₪1,300, תעודת זהות, רישיון נהיגה, כרטיס אשראי וכרטיס עובד, יחד עם מכשיר הטלפון הנייד של הנהג ומטבעות שהיו במונית. לנהג נגרמו שבר בארובת העין, שטפי דם ונפיחות בפנים - חבלות שהטיפול הרפואי בהן הצריך את אשפוזו בבית חולים.

שאלות עובדתיות שיש לגביהן מחלוקת:

האם גם ינר וחמודי תקפו את הנהג ושדדוהו, ואם כן - כיצד?

4. לטענת המדינה, ינר ישב במושב האחורי-ימני של המונית, בעוד שחמודי ישב במושב האחורי-שמאלי. אחרי שרואד החל להכות את הנהג, כמתואר לעיל, שני אחיו הצטרפו לתקיפה באופן הבא: ינר חנק את הנהג מאחור, ואילו חמודי יצא מהמונית, פתח את דלת הנהג והחל להכותו.

5. לטענת ינר, המדינה לא הוכיחה את חלקו במעשה התקיפה; ומשהתברר כי החבלה החמורה שנגרמה לנהג - שבר בארובת העין - נגרמה על ידי רואד, שכאמור הלם באגרופו בפניו של הנהג, הרי שהוא, ינר, איננו אשם בעבירה זו. ינר טוען כי הוא אף ניסה להפריד בין אחיו רואד לבין הנהג, ועל כן מן הדין לזכותו, ולו מחמת הספק, מהעבירה של גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות ולהרשיעו אך ורק בשוד.

6. לטענת חמודי, נוכחותו באירוע הייתה פאסיבית גרידא ועל כן, לא היה לו חלק בתקיפת הנהג ובמעשה השוד.

פסק הדין בעניינו של רואד

7. רואד הורשע בעבירות הנ"ל על בסיס הודאתו, אשר נמסרה במסגרת הסדר הטיעון שנחתם עמו. לאחר טיעונים לעונש, הטיל בית משפט קמא על רואד את העונשים כמצוין לעיל.

8. במסגרת הדין במשפטו-שלו, רואד מסר בהודאתו כי תקף ושדד את הנהג יחד עם שני אחיו, ינר וחמודי.

פסק הדין בעניינם של ינר וחמודי

9. בית משפט קמא הרשיע את ינר וחמודי בהתבסס על עדותו של הנהג בה סיפר כי הותקף על ידי כל שלושת הנוסעים שהיו במונית. בית משפט קמא מצא עדות זו אמינה מעבר לספק סביר אחרי שהתרשם ממנה לחיוב ובחנה

כחלק ממכלול הראיות. עדות זו נתמכה על ידי ההודעה שנמסרה למשטרה, בסמוך לאירוע, על ידי עדת הראייה, אוקסנה מאסימקוב (להלן: אוקסנה). בהודעה זו, סיפרה אוקסנה כי היא ראתה את האירוע מחלון הדירה בה שהתה וכי הנהג הותקף על ידי שלושה גברים. הודעה זו נתקבלה כראיה לאמיתות תוכנה מכוחו של סעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: פקודת הראיות), זאת לאחר שאוקסנה סיפרה בעדותה כי איננה בטוחה אם היא זוכרת את פרטי האירוע ואם הנהג אכן הותקף על ידי כל שלושת הגברים, כפי שמסרה למשטרה וכפי שסיפרה בתחילת עדותה בפני בית המשפט. תמיכה נוספת לגרסת הנהג נמצאה בהודאה שנמסרה על ידי רואד במשפטו שלו, ולפיה הוא תקף את הנהג ושדד את רכושו יחד עם שני אחיו, יניר וחמודי. הודאה זו נתקבלה כראיה לאמיתות תוכנה במשפטם של יניר וחמודי מכוחו של סעיף 10א לפקודת הראיות - זאת, אחרי שרואד מסר עדות לפיה יניר ניסה להפריד בינו לבין הנהג, ואילו חמודי כלל לא עמד קרוב לזירת התקיפה והשוד.

10. במסגרת הכרעת הדין, בית משפט קמא התייחס גם לגרסאותיהם של יניר ושל חמודי ומצאן בלתי אמינות.

11. בעקבות הרשעתם של יניר וחמודי, נשמעו טיעונים לעונש ואחריהם ניתן גזר הדין בגדרו הוטלו על השניים עונשים כמצוין לעיל.

מכאן הערעורים שהונחו לפנינו, ובהם אדון כעת.

ערעור המדינה

12. כפי שכבר ציינתי, המדינה סבורה כי בית משפט קמא הטיל על שלושת האחים עונשים קלים מדי אשר עומדים בסתירה למדיניות הענישה הנוהגת ואשר אינם הולמים את חומרת מעשיהם האלימים ואת נסיבות ביצועם. המדינה מפרטת וטוענת, כי עונשים אלו אינם שקולים כנגד הפגיעה הקשה בנהג, נפגע העבירה, ואינם מספקים את הצורך החברתי להגן על נהגי מוניות, אשר עובדים בלילות ואשר חשופים מעצם עיסוקם למעשי שוד ואלימות, על ידי הטלת עונשים מרתיעים.

13. המדינה מבקשת אפוא כי נוציא מלפנינו "מסר חד וברור של ענישה חמורה ומרתיעה, אשר יבטא את הגינוי של הפגיעה בקורבנות תמימים אשר במסגרת עיסוקם עובדים בלילות בגפם ופגיעים בשל כך למעשי שוד".

14. כמו כן טוענת המדינה, כי מן הראוי להחמיר בעונשיהם של שלושת האחים, שהינם בעלי עבר פלילי מכביד, אשר כולל הרשעות בגין מעשי שוד ואלימות ובגין עבירות רכוש. המדינה סבורה כי המסוכנות אשר נשקפת לחברה מרואד, מיניר ומחמודי מצויה ברף הגבוה - דבר שאף הודגש על ידי שירות המבחן ביחס לרואד, לו מיוחסת מסוכנות גבוהה להישנות התנהגויות אלימות וחמורות.

ערעורו של יניר

15. יניר טוען כי הוא לא נטל חלק בתקיפת הנהג, ואף ניסה להפריד בינו לבין אחיו רואד, וכי גרסתו זו נתמכת

בעדותו של רואד.

16. לטענת ינר, היותו אחראי לתקיפת הנהג כמבצע בצוותא חדא ולחבלה החמורה אשר נגרמה לנהג כתוצאה מהתקיפה לא הוכח מעבר לספק סביר. לדבריו, עדויות וראיות אחרות עליהן ביקשה המדינה לבסס את הרשעתו בעבירה זו רוויות סתירות ואינן אמינות במידה מספקת. בפרט, טוען ינר כי למרות שלגבי קבילות ההודעה שמסרה אוקסנה למשטרה אין מחלוקת, להודעה זו לא ראוי היה לייחס שום משקל, ובוודאי שאין לראות בה הוכחה מעבר לספק סביר הנדרשת בפלילים. זאת משום שאוקסנה מסרה את ההודעה בעברית, שפה שבה אין לה שליטה מספקת, ואחר כך העידה כי אינה זוכרת את פרטי האירוע. באשר להודאה שרואד מסר במשפטו-שלו ושהפלילה את ינר ואת חמודי - לטענת ינר, הגשתה כראיה לחובתו מכוח סעיף 10א לפקודת הראיות מהווה מהלך פסול של המדינה, אשר ירתיע נאשמים במצבו של רואד מלהיכנס להסדרי טיעון, שמא ייעשה שימוש בהודאתם להרשעת נאשמים אחרים.

17. ינר מבקש אפוא כי נזכה אותו מהעבירה של גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות.

18. לחלופין, נטען מטעמו של ינר כי מן הראוי להקל בעונשו בהתחשב בכך שמעשיו היו ספונטניים ולא תוכננו מראש, וכן לאור העיקרון של אחדות הענישה, בשים לב לעונשו של רואד - האשם העיקרי - שמאסרו, ללא הפעלת התנאי, הועמד על 24 חודשים בלבד. ינר גם מפנה אותנו למצוקתו הכלכלית הקשה ולכך שהוא עצמו קורבן דקירה ממנה נפצע קשה ואשר בעקבותיה אושפז בבית חולים לתקופה ממושכת. ינר מפרט וטוען כי כתוצאה מפציעתו האמורה הוא חווה משבר נפשי עמוק וסובל מנדודי שינה ומתחושת פחד מתמדת. לדבריו, הוא מנסה להתרחק מאחיו העבריינים ולשם כך עזב את חיפה ועבר להתגורר בקריות.

ערעורו של חמודי

19. חמודי טוען כי, כפי שהעיד במשפטו אחיו רואד, הוא כלל לא השתתף בתקיפת הנהג ובשוד.

20. לטענת חמודי, אחריותו לשוד, לתקיפת הנהג וכן לחבלה החמורה אשר נגרמה לנהג כתוצאה מהתקיפה, לא הוכחה מעבר לספק סביר. לדבריו, עדויות וראיות אחרות עליהן ביקשה המדינה לבסס את הרשעתו בעבירות אלו רוויות סתירות ואינן אמינות במידה מספקת. בפרט, נטען על ידי חמודי כי אף שלגבי קבילות ההודעה שמסרה אוקסנה למשטרה אין מחלוקת, להודעה זו לא ראוי היה לייחס שום משקל, ובוודאי שאין לראות בה הוכחה מעבר לספק סביר הנדרשת בפלילים. כפי שגם נטען על ידי ינר, לדברי חמודי, הודעתה של אוקסנה איננה אמינה מאחר שאוקסנה מסרה אותה בעברית, שפה שבה אין לה שליטה מספקת, ואחר כך העידה כי אינה זוכרת את פרטי האירוע. באשר להודאה שרואד מסר במשפטו-שלו ושהפלילה את חמודי יחד עם אחיו ינר - חמודי מצטרף לטענות של ינר כי הגשתה כראיה לחובתם בגדרי סעיף 10א לפקודת הראיות היתה מהלך פסול אשר ירתיע נאשמים במצבו של רואד מלהיכנס להסדרי טיעון.

21. לחלופין, נטען מטעמו של חמודי כי מן הראוי להקל בעונשו לאור העיקרון של אחדות הענישה, בשים לב לעונשו של רואד - האשם העיקרי - שמאסרו, ללא הפעלת התנאי, הועמד על 24 חודשים בלבד. טענותיו של חמודי בעניין זה זהות לאלו של ינר.

22. סבורני כי טוב נעשה אם נדחה את ערעוריהם של יניר ושל חמודי ונקבל את ערעורה של המדינה.

ואלה הם נימוקיי:

הנהג הותקף ונשדד על ידי שלושת האחים

23. בית משפט קמא קבע, כאמור, כי הנהג הותקף על ידי שלושת האחים, שהלמו בו וקיללוהו. קביעה זו התבססה על התרשמותו של בית המשפט מעדות הנהג, אשר נמצאה אמינה. מדובר בממצא מהימנות מובהק שבו לא מצאתי כל עילה להתערב (ראו: ע"פ 4655/12 אדרינ' מדינת ישראל, פסקה 25 (29.9.2014); ע"פ 993/00 נורנ' מדינת ישראל, פ"דנו(6) 205, 219-220 (2002); וכן ע"פ 316/85 גרינוולדנ' מדינת ישראל, פ"דמ(2) 564, 573 (1986)).

24. עדותו של הנהג נתמכה בהודעתה של אוקסנה, שכאמור מסרה למשטרה, בסמוך להתרחשות האירוע, כי היא ראתה שהנהג הותקף על ידי שלושה אנשים. מדובר בעובדה פשוטה, שגם מי שהעברית שבפיו איננה רהוטה יכול להעיד עליה באופן אמין. בית משפט קמא החליט להסתמך על הודעה זו לאחר שהתרשם שאובדן הזיכרון והביטחון ממנו סבלה אוקסנה בעומדה על דוכן העדים נבע מהפחד שלה מהנאשמים: יניר וחמודי. בהתרשמות כאמור אין כל עילה להתערב: מדובר בממצא עובדתי אשר נובע מהתרשמותה הישירה של הערכאה הדיונית מן העדה, ואשר עולה בקנה אחד עם השכל הישר.

25. עדות הנהג נתמכה גם בהודאה שמסר רואד במשפטו-שלו, שכאמור נתקבלה כראיה לאמיתות תוכנה במשפטם של יניר וחמודי מכוחו של סעיף 10א לפקודת הראיות. בהודאה זו, מסר רואד כי שני אחיו - יניר וחמודי - נטלו חלק בתקיפת הנהג ובמעשה השוד. יניר וחמודי סבורים כי קבלתה של הודאה זו כאמרת-חוץ במשפטם חותרת תחת הסדרי טיעון, אך טענה זו לאו טענה היא מאחר שאיננה מעוגנת בדין המצוי. לפי הדין המצוי, אמרתו של שותף אחד לדבר עבירה אשר עונה על דרישותיו של סעיף 10א לפקודת הראיות כשרה לשמש ראיה לאמיתות תוכנה במשפטם של שותפים אחרים (ראו: ע"פ 501/81 אבוהצירהנ' מדינת ישראל, פ"דלו(4) 141, 149-156 (1982)). באשר להשפעתו של כלל זה על הסדרי טיעון - עניין זה הוא עניינה של התביעה, אשר תדע לכלכל את צעדיה בכל משפט ומשפט בהתאם לנסיבותיו. נאשם אשר חושש מהשימוש העתידי באמרתו כראיה נגד נאשמים אחרים, אף הוא יידע לשקול את צעדיו בבואו להחליט על כניסתו - או על אי-כניסתו - להסדר טיעון עם התביעה. הסמכות לשנות את דיני הראיות כדי להסיר חשש כאמור מלב הנאשמים איננה בידינו, וממילא איני רואה בקיום החשש הזה מקור לתקלות אשר עלולות לגרום לעיוות דין. באשר לגוף העניין, רצונו של רואד לנקות את שני אחיו מן האחריות לחבלה ולשוד הוא שמסביר את התפנית אשר חלה בדבריו. כך התרשם בית משפט קמא, ובהתרשמותו זו - שאף היא מעוגנת בשכל הישר - לא נתערב בהקשר זה אצין, כי עדותו של רואד לפיה כביכול לא הבין את הדברים כשמסר את הודאתו במשפטו-שלו נמצאה בלתי אמינה - זאת, בין היתר, בשל ההסתייגויות שהלה ראה לנכון להשמיע בפני השופטת ר' פוקס ביחס לפרטים השונים אשר תוארו בכתב האישום בו הודה וכן בשל היותו מיוצג על ידי עורך דין.

26. באשר לחיזוקים הנדרשים – ברי הוא, כי הודעתה של אוקסנה ראווה לשמש חיזוק להודאתו של רואד אשר הפלילה את שני אחיו; וכי האמור בשתי ההודעות הללו תומך בעדותו של הנהג ובהתרשמותו של בית משפט קמא (השופט ד' פיש) כי הנהג הוא עד אמין (ראו: ד"נ 25/80 קטאשווילינ' מדינת ישראל, פ"דלה (2) 457 (1981); ע"פ 1776/06 אלסידנ' מדינת ישראל (5.9.2011), פסקה 7; ע"פ 2264/09 פלוינ' מדינת ישראל (3.8.2011), פסקה 10; וכן ע"פ 400/81 מחג'נה' מדינת ישראל, פ"דלח (4) 767, 773 (1981)).

27. אמור מעתה: הוכח מעבר לספק סביר כי הנהג הותקף ונשדד בצוותא חדא על ידי רואד, ינר וחמודי, כשכל אחד משלושת האחים מודע למעשים אלו ולתוצאתם. אשר על כן, כל אחד משלושת האחים הללו אחראי למעשה השוד ולמעשה התקיפה מכוחו של סעיף 29(ב) לחוק העונשין, הקובע כאמור:

"המשתתפים בבצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הסמבצעים בצוותא, ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו במקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר."

28. בעניין זה ראו: בע"פ 954/17 אבו עראר נ' מדינת ישראל (10.6.2019); ע"פ 220/17 דנקנר נ' מדינת ישראל, פסקה 16 לפסק דינו של השופט נ' הנדל (29.8.2018); ע"פ 3834/10 והבהנ' מדינת ישראל, פסקה 142 לפסק דינו של השופט א' שהם (6.3.2013); ע"פ 1160/09 אזולאינ' מדינת ישראל, פסקה 35 לפסק דינו של השופט י' דנציגר (19.10.2009); דנ"פ 1294/96 משולםנ' מדינת ישראל, פ"דנב (5) 1, 23 (1998); ע"פ 418/77 ברדריאנ' מדינת ישראל, לב (3) 3, 10 (1978); וכן ע"פ 872/76 ישראלנ' מדינת ישראל, פ"דלא (3) 573, 580-581 (1977). מפסקי דין אלה עולה בבירור כי אחריות הפועלים בצוותא אחד אלקידו מהשלטת הפלילית משותפת לתלוייה ואורק בקיום הסינרגיה עבריינית, ולא בחלקו האינדיווידואלי של כל מבצע ומבצע. גם מי שחלקו בעבירה הוא קטן בהשוואה לזה של שותפיו לדבר העבירה יישא באותה אחריות פלילית כאחד ממבצעים העיקריים של העבירה. לשאלה "מי עשה מה?" יכול שתהא השלכה אך ורק לעניין העונש אשר יושת על כל מבצע ומבצע.

29. אשר על כן, השאלה שנותר להכריע בה בקשר להרשעתם של ינר וחמודי היא: האם ניתן וראוי להרשיעם בגרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות – בהינתן העובדה שהצטרפותם לתקיפת הנהג היתה הצטרפות ספונטנית אשר אירעה רק אחרי שרואד הלם בפניו של הנהג וגרם לו את החבלה החמורה של שבר בארובת העין? בשאלה זו אדון ואכריע כעת.

האם ינר וחמודי אשמים בגרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות?

30. הנני משיב לשאלה זו בחיוב: ינר וחמודי אשמים בגרימת חבלה חמורה לנהג בנסיבות מחמירות – זאת, גם בהנחה המיטבית מבחינתם כי השבר בארובת העין אשר נגרם לנהג בידי אגרופו של רואד הוא החבלה החמורה היחידה שעומדת על הפרק. ינר וחמודי טוענים כי אינם נושאים באחריות לחבלה זו מאחר שהיא נגרמה על ידי רואד לפני הצטרפותם לתקיפת הנהג, אך אלו אינם פני הדברים. כפי שאראה להלן, ינר וחמודי נושאים באחריות פלילית לחבלה זו בשל הצטרפותם להכאת הנהג. בהצטרפם להכאת הנהג על ידי רואד, ינר וחמודי ניצלו את המצוקה אליה נקלע הנהג, אשררו את ההכאה וקיבלוה על עצמם – תוך שהם משייכים את עצמם לתקיפה ומוסיפים אליה את מכותיהם שלהם אשר מחמירות את מצבו של הנהג ומונעות ממנו קבלת עזרה רפואית מידית.

31. במילים אחרות: יניר וחמודי אשמים בגרימת החבלה החמורה לנהג בשל חבירתם לרואד ומכוח הכללים שבית משפט זה קבע בעניינה של חבירה ספונטנית למעשה עבירה כביצוע בצוותא חדא. לפי כללים אלה, ביצוע בצוותא חדא הוא עניין של סינרגיה בין מבצעי העבירה, ולא של סדר הזמנים הכרונולוגי לפיו הם פועלים. כל אימת שמדובר בפעילות עבריינית סינרגטית ומשולבת, אנשים שנטלו בה חלק יישאו בגינה ובגין כל תוצאותיה, אשר נצפו על ידיהם, באחריות פלילית כמבצעי העבירה במשותף. הטלת אחריות כאמור, אשר באה בגדרו של סעיף 29 לחוק העונשין, עומדת על שני אדנים: הרתעה וגמול. מבחינת שיקולי הרתעה, חבירת אנשים לשם ביצוע עבירה בצוותא חדא יוצרת סינרגיה מסוכנת, שכנגדה ראוי להעמיד תמריץ שלילי מתאים בדמות הרחבת האחריות הפלילית והחמרת עונשים. באשר לגמול, שילוב כוחות בין עבריינים הפועלים כקבוצה – כשכל אחד מהם מזדהה עם מטרתה העבריינית ומשייך את עצמו אליה – מוסיף לפועלם חומרה ודופי מיוחדים, אשר מחייבים החמרה משמעותית בעונשם.

רציונל זה הוסבר היטב על ידי פרופ' אנדרו סימסטר ביחס לדוקטרינה משפטית מקבילה שבדין האנגלי:

Through entering into a joint enterprise, S changes her normative position. She becomes, by her deliberate choice, a participant in a group action to commit a crime. *Moreover, her new status has moral significance: she associates herself with the conduct of the other members of the group in a way that the mere aider or abettor, who remains an independent character throughout the episode, does not. Whereas aiding and abetting doctrines are grounded in S's contribution to another's crime, joint enterprise is grounded in affiliation. S voluntarily subscribes to a co-operative endeavor, one that is identified by its shared criminal purpose. As such, joint enterprise doctrines impose a form of collective responsibility, predicated on membership of the unlawful concert.*

(A.P. Simester, *The Mental Element in Complicity*, 122 L. Quart. Rev. 578, 598-599 (2006).

(ההדגשה הוספה - א.ש.)

32. הכלל לפיו הצטרפות לתקיפה אלימה של אדם גוררת אחריה אחריות לכלל תוצאות התקיפה, אשר נצפו על ידי המצטרף, לרבות אלו שנגרמו על ידי מעשים אשר קדמו להצטרפותו, מבוסס היטב בפסיקתנו. כלל זה הופעל בע"פ 2895/07 פרחיני' מדינת ישראל (25.10.07), והשופט א' א' לוי אמר בעניינו דברים ברורים ונכוחים כדלקמן:

"המבצעים בצוותא (סעיף 29 לחוק העונשין) משמשים גוף אחד לביצועה משימה עבריינית, כאשר כל אחד מהם נוטל בהחלק. כולם עבריינים ראשיים שתורמתם לביצוע העבירה היא "פנימית" ואחריותם להישירה. תתכן חלוקת תפקידים בין העבריינים, באופן שהם יפעלו במקומות שונים וזמנים שונים, מבלי שכל אחד מהם ימציא את העבירה, ובלבד שחלקו בביצועה יהיה מהותי. [...] בנוסף לכך, יש לבחון אם התקיימה הכוונה לבצע עבירה במישרה חפצי, היינו, האם העבריינים פעלו במטרה לבצע, בצוותא חדא, את העבירה המסוימת המיוחסת לכל אחד מהם. [...] אין חולק כי במקרה דנן, השותפים לקטטה היו, בתחילתה אירוע, דורון והמתלון. יעקב, כרנקב, חשלעזרת אחיו והצטרף כשותף פעיל לקטטה לאחר שהחלה, בשלב בהושלכה להבנה לעברה המתלון. בכך דיכדילו הפכו למבצעים בצוותא, שכן, לעניין האחריות בצוותא, "אין נפקא מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם ביחד ומקצתם בדיאחור" (סעיף 29(ב) לחוק העונשין).

[...] לפיכך, אף אם לא היה יעקב שותף להשלכת הארגז והלבנה, הרי משה צטרף לקטטה לצידו שלא חיו, עשה עצמו יעקב מבצע בצוותא בעצם תקיפתו של המתלונן המוטלחסראונים, ולפרקים חסרה הכרה, עלה מדרכה. [...] השותפות ביניהם הייתה אמנם, כפי שטענו, ספונטאנית בלבד לאתכנון מוקדם, אך היא נוצרה שהשכל אחד מהם היה מודע למעשי אחיו, והם פעלו למטרה אחת טובה ונהאחת - לחבול לקשות במתלונן, אשר בשום שלב שלה אירוע לא נשקפה להם ממנוסכנה. גם שותפות כזו הופכת עבריינים למבצעים בצוותא-חדא. [...] מעבר לדרוש אופי, כילה שקפתי, עצם העובדה שעוזי נעדר מזירת האירוע בשל בונזרקה הלבנה, אינה מוציאה אותה מכח ממצע המבצעים בצוותא. בית-משפט זה הכיר בפסקב עבר כי נוכח חותב זירת העבירה אינה תנאילהטלת אחירות עלנאשם כמבצע בצוותא, אלא אישלבחון את תפקידו ופועליותיו של הנאשם במסגרת המעשה הפלילי. [...] עוזי, אשר הצטרף לאחיו שלושתהכואתה מתלונן ובעטובובכלחלקיגופו, נטל חלק פעיל לומהותיבתקיפתהמתלונן, ובנסיבותאלונראה כי אין בהיעדרותו כדי לנתקו מהקטטה הרבתה משתתפים. (שם, פסקה 8 לפסק הדין; ההדגשה הוספה - א.ש.).

33. דברים דומים נאמרו על ידי השופט מ' חשין (כתוארו אז) בע"פ 259/97 סובחי נ' מדינת ישראל (28.4.1998) - מקרה בו דובר על בנו של התוקף, עלי, אשר חבר לאביו כשמעשה התקיפה היה בעיצומו.

ואלה היו הדברים שאמר השופט מ' חשין:

"הכל מסכימים כי השותפים לקטטה היו, בתחילת האירוע, המערערו והמתלונן, וכיעל הצטרף כשותף פעיל לקטטה הרקלאחר שהחלה. ואולם, משה צטרף לקטטה העלצידו של המערער, עשה עצמו עילי - בעצם מעשית תקיפתו של המתלונן - שותף למעשיהם במבצע-בצוותא עימו. [...] השניים ראויים שתמסיעירעהו: עליראה את מעשיהם מערער בגופו של המתלונן, המערער ראה את עליו חובט במתלונן בסכין, ונתקייב בהם הפסוק (זה הפעם-לרעה): "איש את רעהו יעזרו ואלא חיויאמר חזק" (ישעיהו מאב). זהבמקל הזהבסכין, השניים בצוותא-חדא חבלו במתלונן עד שכרעו והובלה לבית-החולים. השותפות בין המערער לבין עליהיתה, אמנם, "שותפות ספונטנית", ואולם גם שותפות ספונטנית שותפות היא, ועושה היא עבריינים למבצעים-בצוותא. [...] ספונטניות זו נוצרה שהעשה מערער עליה הפליא וחבלותיהם במתלונן, בנסיבות בהן כל אחד מהם השניים היה מודע למעשיהם האחר. מודעות זו של כל אחד מהם השניים למעשיזולתו, שעה שהשניים פעלו למטרה אחת, עשתה אותם מבצעים בצוותא, וממילא נתחייב כל אחד מהם במעשיהם האחר. (ההדגשה הוספה - א.ש.).

34. כך נפסק גם בע"פ 4693/01 מדינת ישראל נגד בביזאיב, פ"ד נו(5) 580 (2002), אליו הפנה בית משפט קמא בהכרעת הדין. בפסק דין זה נדון ערעור של המדינה על פסק דינו של בית משפט מחוזי אשר זיכה את המשיב דשם מן העבירה של גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות - זאת, מאחר שלא ניתן היה להוכיח שהחבלות נגרמו מתקיפת המתלונן דשם על ידי המשיב, ולא מתקיפתו על ידי תוקף אחר שמעשיו קדמו לאלו של המשיב.

בהתייחסה לעניין זה, אמרה השופטת ד' ביניש (כתוארה אז) דברים כדלקמן:

"ומן הכלל אל הפרט: בית משפט קמא קבע בהכרעת הדין כי המשיב נכח בזירת העבירה והיה אחד מתוך קבוצת אנשים

שחבטה במתלון בעודו שרוע על הרצפה. בממצאים עובדתיים אלה איננו רואים להתערב. בהתחשב בכך, ברי כי המשיב היה מודע לכך שהוא חובל במתלון במשותף עם אחרים. כאמור, אין נפקא מנה אם המשיב הכיר את שאר השותפים ותכנן עמם מראש את תקיפת המתלון, או שמא הצטרפותו לחבורה הייתה ספונטנית. בין כך ובין אחרת, נכח המשיב בזירת העבירה ותרם את חלקו למטרה המשותפת של תקיפת המתלון כמבצע בצוותא בהיותו מודע לאפשרות כי תיגרם למתלון חבלה חמורה עקב כך. ממילא, אחראי המשיב לחבלות החמורות שנגרמו למתלון אף אם לא הוכח כי גרם אותן במו ידיו, שהרי אחריות כמבצע בצוותא אינה מחייבת ביצוע של כל מרכיבי היסוד העובדתי בעבירה." (ראו שם, פסקה 4 לפסק דינה של השופטת ביניש; ההדגשה הוספה - א.ש.).

35. כלל זה חל על מעשיהם של ינר ושל חמודי. השניים פעלו כפי שפעלו מתוך מודעות לכך שמעשיהם יסיפו לפגיעתו של רואד בפניו של הנהג, תוך שהם מנצלים את מצוקת הנהג ואת היותו פצוע ומונעים ממנו קבלת טיפול רפואי מיידי. כל אחד מהם אחראי אפוא לחבלה החמורה שנגרמה לנהג - וזאת, כאמור, גם אם נניח כי אותה חבלה נגרמה במלואה על ידי רואד שניות אחדות לפני הצטרפותם למעשה התקיפה. כך מורה סעיף 29(ב) לחוק העונשין, כפי שנתפרש בפסיקתנו; וכך אציע לחברי לקבוע.

העונש הראוי

36. בית משפט זה קבע זה מכבר מדיניות ענישה מחמירה ביחס למעשי תקיפה ושווד אשר פוגעים בנהגי מוניות שעובדים בגפם ונותנים שירות חיוני לציבור בכל שעות היממה. מדיניות זו מסוכמת היטב בפסק דינו הקצר של השופטא' א' לויב"פ 1885/07 נאיפ'נ' מדינת ישראל (1.7.2008).

את פסק הדין הזה ראוי לצטט במלואו:

1. בתאריך 22.2.06, בשעתערב, עלוהמערער ושניאחריםלמונית, וביקשו מנהגה להסיעם לטייבה. בהגיעם לשם כיוונו את הנהג לסמטה, וכאשר זה האחרון חשבסכנה וביקש להסתלק מהמקום, אחזבוהמערער ושניאחרים, חנקו אותו והכוהובאגרופיהם. כתוצאה מכך נמלטה הנהג מן המונית, והמערער וחבריו הסתלקו עמה.

2. בגין מעשים אלה בהם הודה, הורשעה המערער בעבירת שוד לפי סעיף 402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, והואילו הוא תושב שהשטחים שנכנסו לישראל שלא כדין, הואגם הורשע בעבירה של שהיה בלתי חוקית, לפי סעיף 12(1) לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952. על כל אלה הודו המערער לחמש שנות מאסר ושנתיים מאסר על-תנאי, ובערעור הוא משיג בפנינו על עונש זה. נטען, כילכלאורכו של האירוע והוא היה פסיבי, ומישנקטובאלימות המילולית והפיסית היושניחבריו. כמוכן, נטען כי המערער הניבועלאופיחלש, שנגרר למעשה עליו והוא נדון עקב מצוקה כלכלית בה הוא מושפח תוננים.

3. לאמצאנו מקום אועילה לשנות מן העונש. המערער חטא בעבירות שעל חומרתן נדמה כי אין צורך להרבות מלים. נהגי מוניות הפכו בשנים האחרונות לטרף קלל למעשי שוד, והואילונאסר עליהם לבחור את נוסעיהם, ולא אחת מנוצלת עובדה זו על ידי אנשים חסרי מצפון כדי להסיעם למקומות מבדדים שם הם תקפים את הנהגים, מאלצים אותם לברוח על נפשם, וגונבים את רכביהם. זוהי תנהגות שחומרתה רבה,

ולא אחת פסקו כי יש להשילת בגינה תקופות מאסר ממושכות,
במטרה להבהיר לכל אתה מחיר שיידרש שלם אים ימצאו חוטאים בכך.

גם לאחר שנתנו את דעתנו לנתוניו האישיים שלה מערער ונסיבותיו, לא מצאנו עילה להלת ערוב עונש,
ומכאן חלטנו לדחות את הערעור. " (הדגשה הוספה - א.ש.).

37. מדיניות זו הינה עקבית, בלתי משתנה ובלתי מתפשרת: ראוי, בין היתר, ע"פ 4178/12 עוינה נ' מדינת ישראל (9.7.2013); ע"פ 350/13 בשאראתנ' מדינת ישראל (9.6.2013); ע"פ 3312/12 פלוני נ' מדינת ישראל (2.4.2013); ע"פ 2606/12 אלמחטסבנ' מדינת ישראל (5.3.2013); ע"פ 348/12 מדינת ישראל נ' פלוני (26.3.2012); ע"פ 5994/10 אלברטנ' מדינת ישראל (14.2.2011); ע"פ 1250/07 אבוסולבנ' מדינת ישראל (13.12.2007); ע"פ 8490/04 עבדאתנ' מדינת ישראל (30.6.2005); וכן ע"פ 10828/04 אלטורי טלאל נ' מדינת ישראל (16.6.2005).

38. הוקעת מעשי אלימות נגד נהגי מוניות ניכרת במיוחד בפסק הדין שניתן בע"פ 3219/98 עפאנה נ' מדינת ישראל (14.11.2000), בנגזרו על השותף הדומיננטי מבין שלושת העבריינים, אשר שדדו נהג מונית באיומי סכין, שבעשנות מאסר לריצוי בפועל. בעניינו של עונש זה אמר המותב שישב על מדין את הדברים הבאים:

"מעשהו של המערער, מן החמורים הוא שבמעשי עבירה. נהגי מוניות חשופים לשרירות ליבם של הנוסעים עימם
- בייחוד כרבעות הלילה, כפי שהיה בעניינו - ושומה [...] עלבתי-
המשפט להעלות את תרומתם לביעור נגע קשה של שוד נהגי מוניות ופגיעה בהם."

39. מן המקובץ עולה בבירור כי בית משפט קמא הטיל על רואד, על יניר ועל חמודי עונשים שסוטים באופן קיצוני לקולא ממדיניות הענישה אשר נקוטה בדינו. עונשים אלו אינם יכולים לעמוד: הם אינם הולמים את חומרת העבירות בהן הורשעו שלושת האחים; הם מחלישים את ההרתעה מפני מעשים דומים; והם אינם משקמים את ערכו המוסרי של נפגע העבירה שגופו, רכשו וכספי עמלו היו לטרף קל בידיהם של רואד, יניר וחמודי.

40. בפסקי הדין שצוטטו על ידי מדובר אמנם בנסיבות חמורות יותר מנסיבות המקרה שלפנינו, אך הבדלי הנסיבות אינם כאלה המצדיקים את ההקלה המשמעותית בעונשים אשר ניתנה לרואד, ליניר ולחמודי. חובה עלינו אפוא להתערב בעונשים אלה ולהתאימם - ככל שניתן, בהינתן הכלל בדבר אי-מיצוי העונש במסגרתו של ערעור - למדיניות הענישה הנוהגת ולעקרונות ההלימה וההרתעה שמאחוריה. בבואנו לגזור על שלושת האחים את העונשים הראויים, עלינו לתת את הדעת גם לאחידות הענישה ולנסיבותיו האישיות של כל אחד מהאחים. באשר לנסיבות אלו, לא מצאתי בהן דבר או חצי-דבר אשר יכול להצדיק הקלה בעונש. לא זו אף זו, אין לשכוחי מדובר בנאשמים בעלילת פלילימכביד אשר גם בו יש להתחשב בבואנו לגזור את עונשם. מצוקתו הכלכלית של יניר, וכן פציעתו והשלכותיה על חייו, אין בהן כדי להצדיק הקלה כלשהי בעונשו לאחר שידענו כי הלה חבר לשני אחיו, תקף עמם באכזריות נהג מונית בן 62, אשר לא יכול היה להגן על עצמו מפני נחת זרועם של תוקפיו, ושדד את רכשו.

41. מטעמים אלה, סבורני כי מן הדין להעמיד את עונש המאסר של כל אחד משלושת האחים על שלוש שנים

וחצי לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרם. המאסר המותנה לתקופה בת שישה חודשים, אשר היה תלוי ועומד נגד רואד, יופעל במצטבר לעונשו זה, כך שיהא עליו לרצות 4 שנות מאסר בין כותלי הכלא.

סוף דבר

42. אשר על כן, הנני מציע לחבריי כי נדחה את ערעוריהם של יניר וחמודי, נקבל את ערעור המדינה, ונשית על רואד, יניר וחמודי, חלף עונשי המאסר שהטיל עליהם בית משפט קמא, את העונשים הבאים:

א. רואד, המשיב בע"פ 4791/20, ירצה בין כותלי הכלא 42 חודשי מאסר. המאסר המותנה לתקופה של 6 חודשים, שתלוי ועומד נגדו, יופעל במצטבר לעונש זה; כך שיהא על רואד לרצות ארבע שנות מאסר בפועל.

ב. יניר, המשיב בע"פ 4791/20 והמערער בע"פ 5046/20, ירצה מאסר בפועל במשך שלוש שנים וחצי.

ג. חמודי, המשיב בע"פ 4791/20 והמערער בע"פ 5129/20, ירצה מאסר בפועל במשך שלוש שנים וחצי.

ד. עונשים אלה ירוצו בניכוי ימי המעצר.

שאר הרכיבים של גזרי הדין קמא יוסיפו לעמוד על כנם.

ש ו פ ט

השופט נ' סולברג:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ג' קרא:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שטיין.

ניתן היום, י' בכסלו התשפ"א (26.11.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט
